

Carl Erik Kühl

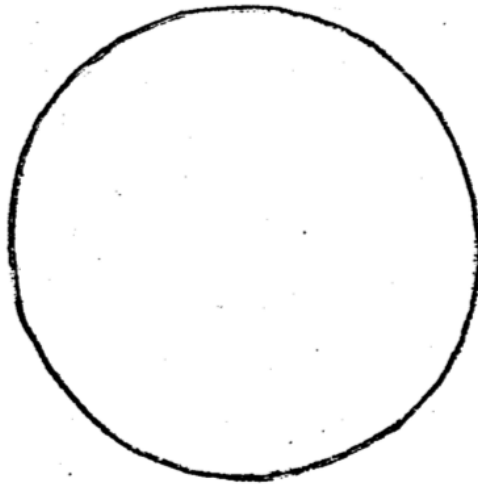
Nærværets Geometri

(1980)

Det er risikabelt at tænke topologien i geometriske analogier. Først og fremmest *er* geometri ikke det samme som topologi. Men der er jo så meget, der ikke er det samme som topologi, og forskellen er tillige er analogidannelsens mulighedsbetingelse. Det specifikt *risikable* ligger i, at vor egen indsigt i topologien netop har geometrien som mellemværende.¹ Geometrien er for os dét nære, som vi må se forbi for at øjne topologien. Først når vi så at sige har ophævet geometrien dialektisk i topologien, kan vi være sikker på, at analogien virkelig bliver en analogi og ikke et tilbagefald til det nære. Da vil vi på den anden side heller ikke finde den geometriske analogi nødvendig.

Lad os alligevel på dette sted - undervejs i udviklingen af en topologisk tænkning - vove en geometrisk analogi. Om ikke andet vil kritikken af analogien - påvisningen af, *at* og *hvor* den bryder sammen - gælde for et skridt fremad. Lad os prøve at tage dette skridt samtidig med analogidannelsen: lad os udøve kritikken løbende!

Vi begynder med at tegne en cirkel.

Derefter tænker vi cirklen som det område, vi angav, da vi førte blyanten i cirkulær bevægelse langs dét, der nu er aktens spor og områdets omrids.

For den matematiske disciplin geometri er området et bestemt udsnit *af* planen - bestemt *ved* sin afgrænsning til resten af planen; bestemt *som* den del af planen, der falder indenfor afgrænsningen. Indholdet bestemmes ved afgrænsningen.

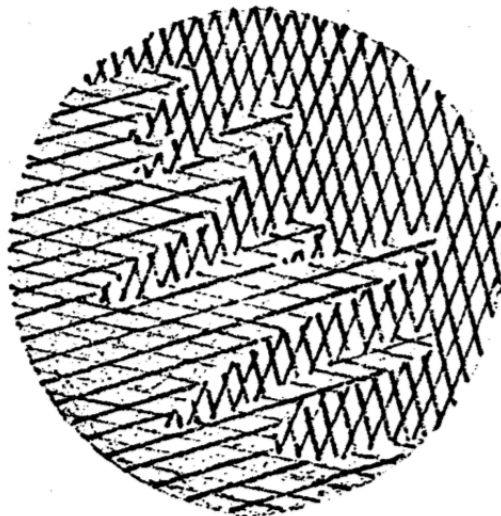
Vi vil tænke området som et anlæg *i* planen, f.eks. en markedsplads i Marokko. Anlæggets indhold er det, der hører med til anlægget: boder og telte, veje og pladser, mure og porte. Anlægget er bestemt som råderum for en bestemt rådende instans: markedet, markedet som institution, markedet som markedsøkonomisk interaktion. Og anlægget er bestemt *ved*, at denne instans råder, og ved at den råder på den og den måde: Folk stiller trækdyrene fra sig udenfor porten og går ind igennem porten. Tiggerne opholder sig ved porten, for hér passerer alle folk forbi: når de kommer og er opstemte over at være nået frem, og når de begiver sig på vej bort og mener sig rigere end før.

¹ "Vi" = den, som læser dette og forstår det. Han forstår det bare, der som han selv står [...] nærhed. Men da har han også samme fjernhed [...].

De handlende stiller deres varer til skue og falbyd er dem. Køberne vogter sig for fuskerne, der lader dig smage den friske frugt på bordet, men giver dig af restpartiet under bordet. Hér har vi skomagerne, dér har vi tæppevæverne. Herovre køber vi huder, derovre køber vi uld. Herhenne står de, som sælger kød; derhenne står de, som sælger æg. Midt i det hele og ganske skjult har vi lommetyvene. Det er godt at handle, hvor mange mennesker er forsamlede; og det er særlig godt, hvor mange mennesker er forsamlede for at handle. Dér er det i det hele taget godt at være. Resten giver sig af sig selv. I et hjørne finder vi tryllekunstneren og gøglerne. I et andet hjørne står polititeltet. Områdets grænser er råderummets grænser. En streg på papiret eller en mur i landskabet *angiver* området ved at løbe langs området's grænse. Afgrænsningen bestemmes ved indholdet. Hér begynder analogien. På spørgsmålet: "Hvad er den rådende instans i det cirkulære område, vi anlagde ovenfor?", vover vi svaret: "Væren!"

Vi lader altså området bestemme *som* råderum for væren.² Området bliver imidlertid først et bestemt område *ved*, at den rådende instans udfolder sig som sådan, dvs. råder og råder på netop den måde. Hvorledes råder væren? Væren råder gennem ud-lysningen af sig selv i nær-vær og tilstede-værelse; væren råder i anlægget af en lysning, hvori mennesket ser til tingene; væren råder for tilegnelsens tildragelse, dvs. for den tildragelse, der som historiens tilskikkelse kaldes den topologiske differéren.

Det geometriske modstykke til ud-lysningen skal være ud-bredelsen. Vi tager da to blyanter af forskellig farve. Vi anbringer spidsen af dem begge i det cirkulære område. Vi lader dem brede sig ud over området uden at løfte dem fra planen, således at dér, hvor den ene sætter sit spor, kommer den anden ikke til, og dér, hvor den ene ikke sætter sit spor, kommer den anden til. Denne *akt* skal gøre det ud for *den topologiske differéren*.

Det specifikt to-foldige *udfald* af akten gør det ud for *den topologiske differéren*. Og anlægget i sin helhed gør det ud for *verden*.

Verden "selv" har ingen facon. Men vi, som her tænker verden i en geometrisk analogi, er åbenbart henvist til at give den facon, når vi angiver området ved dets omrids. Vi vælger da at angive verden som helhed ved at give den et *cirkulært* omrids, fordi cirklen bedre end andre geometriske former udtrykker helhedens væsen og derved minder os om, at verden skal tænkes som en helhed.

Verden "selv" er ikke delt i to afdelinger, ej heller er den sat sammen af to elementer, der passer til hinanden eller ind i hinanden. Men vi, som her tænker to-foldet i en geometrisk analogi, er åbenbart henvist til at gøre to-foldigheden til en to-sidighed. Vi vælger da at angive, to-foldet ved to

² Jf. det før-sokratiske "kosmos" som *måden* (das "Wie") det værende udgør et hele på.

regioner, der indenfor samme helhed støder op til hinanden og ikke støder op til andet end hinanden. Den ene region skal gøre det ud for det netop sigtbare felt, der bestemmer den anden region som besigtigelsens sted.

Den topologiske differens er ikke et mellemværende. Den hverken adskiller eller forbinder besigtigelsens felt og besigtigelsens sted. Men vi, som her tænker i en geometrisk analogi, er åbenbart henvist til at gøre ud-skillelsen til en ad-skillelse. Vi vælger da at angive den topologiske differens ved grænsen imellem to farveregioner i planen - uagtet besigtigelsens sted og besigtigelsens felt med talemåden "ikke hører hjemme på samme plan". Og vi lader grænsen løbe "tilfældigt" - dvs. på en sådan måde, at den ikke bliver eksemplarisk for nogen geometrisk form - for at angive den topologiske differens som et *specifikt* ud-fald af den topologiske differens.

Hermed er anlægget i sin helhed også blevet i stand til at gøre det ud for en *bestemt* verden; dvs. for en verden, der *som* helhed omfatter det angiveligt specifikke to-fold i dets oprindelige enhed.

Besigtigelsens sted er bestemt ved besigtigelsens felt. Det udtrykkelige vidnesbyrd om det sete er det tavse vidnesbyrd om stedet, hvorfra det sete sås. Men først og fremmest vidner vidnesbyrdet om en verden, der som helhed omfatter det i tilegnelsens tildragelse ud-lyste to-fold.

Analogt bliver det udtrykkelige vidnesbyrd om den ene farves udbredelse i cirklen tillige det tavse vidnesbyrd om den anden farves udbredelse. I den grad det udtrykkelige vidnesbyrd er nuanceret, i den grad er også det tavse vidnesbyrd nuanceret. Vidnesbyrdet er først og fremmest et vidnesbyrd om det cirkulære anlæg i sin helhed og om ud-faldet af den tildragelse i hvilken to farver breder sig og skiller sig ved en grænse, der løber imellem dem.

Længere går analogien ikke. Og måske går den heller ikke så langt. Geometrien har allerede budt os at sige mange ting, der ikke finder deres modstykke i topologien; og mange ting, for hvilke det er en pointe, at de ikke finder et modstykke i topologien. Grammofonpladen skal vendes "midt i" symfoniens anden sats. Dette gælder ikke for et brud på homologien imellem grammofonpladen og lydforløbet³, men som en svaghed ved indspilningen. Spørgsmålet er herefter om vore vanskeligheder med den geometriske analogi til topologien har været af en tilsvarende uskyldighed!

³ Jvf. Wittgensteins eksempel i *Tractatus Logico-Philosophicus*, 4.104): "Grammofonpladen, den musikalske tanke, nodeskriften, lydbølgerne står alle i den samme afbildende interne relation til hinanden, om består mellem sproget og verden. For dem alle er den logiske bygning fælles. [...]"